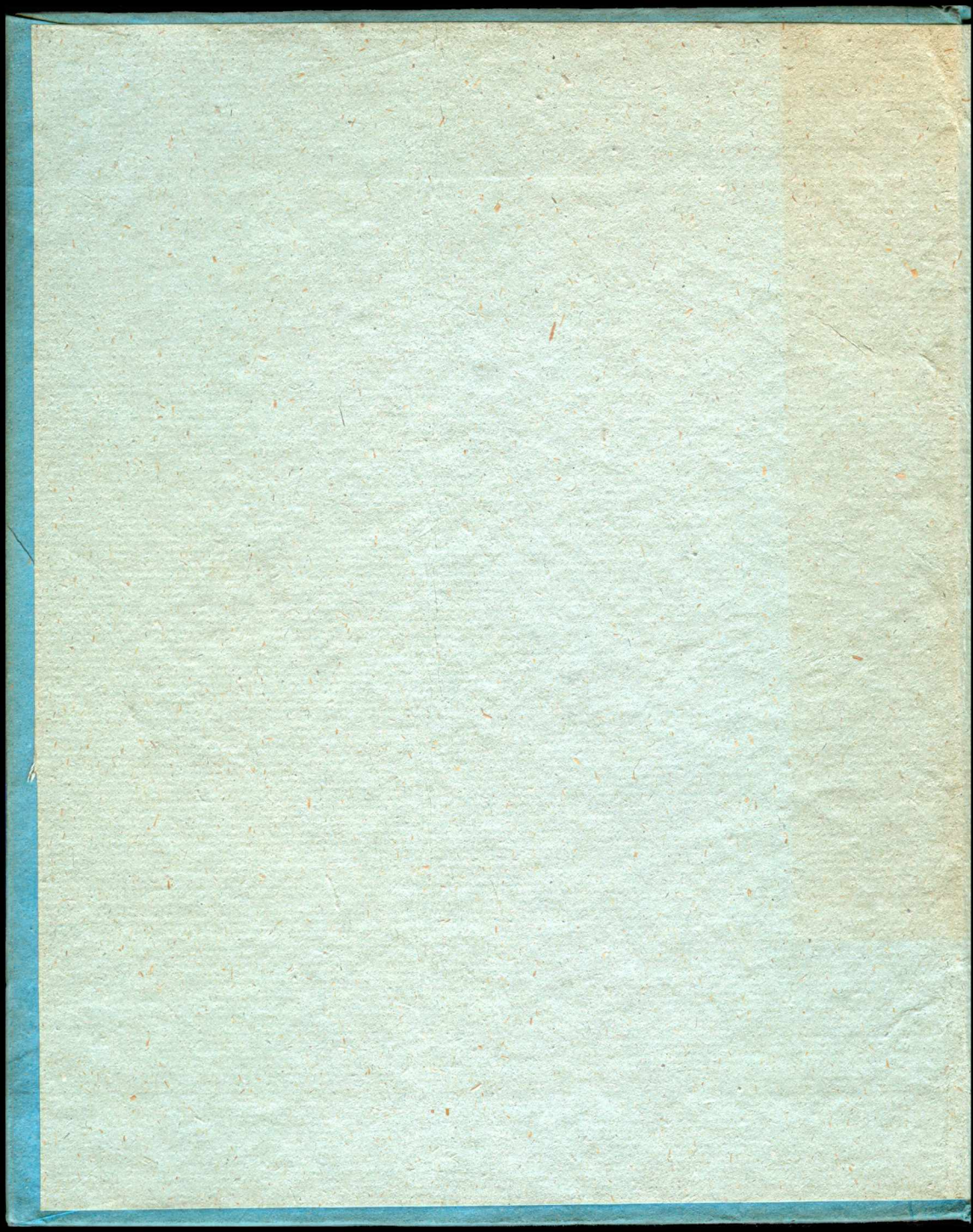
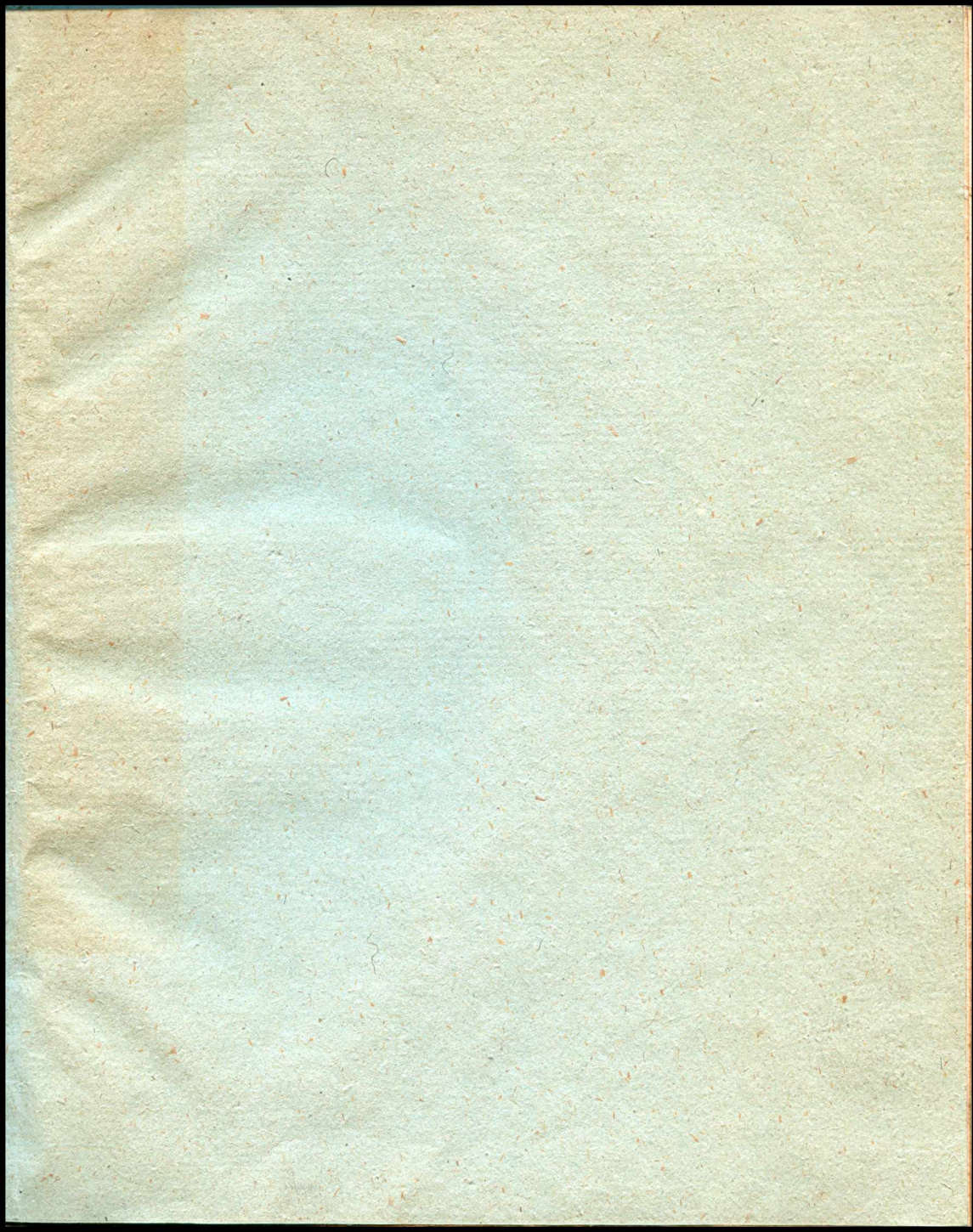

KUY-18-00434

716.

Midőn

Az, Tekéntetes, Nemes, Nagy emlékezetű,
ritka hofzszas életű

K R U C S A I M Á R T O N Ú R,

*Tekéntetes, Nemes, szabólcs Vármegyének negy-
ven esztendőig való Ordinarius*

V I C E I S P A N N Y A,

világban való életinek kilenczven esztendeit
fok jóságos cselekedetek gyakorlásával tellyes
napuak-ká tévén el végezte volna.

Akkor

*Hallotti gyászos pompáján így predikállott SE-
R A P H I C U S Szent F E R E N C Z szerzetiből való egy
Minorita Barát. Ezer hét-száz harmincz harmadik esztendőben.*

KASSÁN, az Academiai bötűkkel, Frauenheim Henrik János által. 1733.

KNY-18-00434

LAUDETUR JESUS CHRISTUS.

Mortuus est in senectute bona, provec̃taeque ætatis, & plenus dierum. Gen. 25. v. 8.

Meg hala jó vénségben, és koros állapotban, és tellyes napokkal. *Moyf. első könyv. 25. rész. 8. vers.*

Em csak azok a' Nemzetek, melyeket a' Szent Lélek Isten a' Keresztyény Hitnek sugarlásával meg-világosított, hanem a' pogányságnak fetétségében vakoskodó népek-is, eleitül fogva, mindenkor nagy böcsületben tartották; nagy szeretettel látták; nagy tisztelettel illeték a' koros, idős, elemetes jámbor embereket. Bizonyságom ebben a' Romai Musáknak hattyúi közül Ovidius; ki erről ilyen verset éneklet: *Magna fuit quondam capitis reverentia cani, Inque suo pretio ruga senilis erat.* Hajd-ni időben, úgy mond: Nagy böcsű volt az ősz fejű, ránczba szedet homlokú tiszteletes öreg embernek. Méltan-is: Mert a' mint mondgya Jóh Pátriárka: *In antiquis est Sapientia, & in multo tempore prudentia.* A' régiekben vagyon a' bölcsesség, és a' sok időkbén az okoság. Meg mutatta ezt az ékelesen szólásnak Mestere Tullius Cicero-is abban a' szép könyvben, mellyet itt a' vénségnek dicfíretirül, így szólván a' többi között felőle: *Mens, & ratio, & consilium in senibus est.* A' vénekbén találtatik az esznek, okoságnak, és tanácsnak drága kincse.

Csak ezekre nézve-is méltó volna az ősz fejű vénséget tisztelni, s' böcsülni; de ezeknél sokkal nagyobb és drágább ajándékot találók a' vénségben, mellyre tekintve a' Romai Oratorok Fejedelmével azt mondhatom: *Hogy amplexenda, & amanda est senectus.* Szeretetre, és böcsületre méltó a'

jó vénség. Miben állyon ez az Isteni nagy ajándék? előnkbe adgya Junkus de senectute, ilyen szókkal: *Quod senes à cupiditatibus immunes sint, & nihil amplius ab eis turbentur.* Vannak ugy mond sok drága menyei ajándékok, melyeket a' véghetetlen kegyelmű Isten a' vén emberekkel közlött; de mind ezeket fellyül haladgya a' Lelki gyönyörűséges csendesség, melly abbúl származik hogy ők a' testi delczeg kívánságoknak ostromlásátul nem háborgattatnak. Szép mondását olvasom errül bölcs Petrarchának is: *Habet senectus voluptates suas, quas gustare ubi ceperis, quae nunc doles, amissa fastidies, & reverti noles.* A' vénségnek is vannak kelemetes, kedves gyönyörűségi, melyeket ha meg kostolandasz meg utálod iffiúságodnak hivságos gyönyörűségét; mert *veneranda canities plus habet honestae voluptatis, quam feda omnes Juvenum illecebra.* A' jámborúl és tisztán élő öreg embernek Lelki öröme ezer garadicsokkal fellyül haladgya a' világi, és testi mocskos gyönyörűségeket, melyeken a' goromba iffiúság mohón szokott kapdosni. Többeket-is mondottak a' vénségről e' féle dicfretes dolgokat a' régi bölcssek, kiknek mondáfit Salamon Király egy csomóban füzte ilyen szókkal: *Corona dignitatis senectus:* az igasság úttyán járó vénség koronája a' Méltóságnak: és a' Pithagorás elmés szavai szerént: *est beata vitae initium*, boldog életnek jó idején még e' világön való kezdete.

Vészitek ugy látom kk. eszetekben: hogy ezekkel a' vénségnek dicfretivel nem egyebre czélozok; hanem az előttünk gyászos koporsóban fekvő, és szivünket szomorú gyászfal epesztő öreg Urnak T. N. Krucsai Mártonnak dicfretire, a' ki iffiúságának ideitül fogva 90. esztendő korá-ig, Istennek, felebarattyának, hazájának, Vármegyéjének hiv szolgálattyában éjjel nappal fáradhatatlanúl szorgalmatoskodot: Hofzszas, súlyos betegsége alatt az örökké valóságnak úttyára Istennek ingyen Sz. kegyelme által, jól reá készülvén; a' Sz. Sacramentomokkal ájtatossan élvén az 1732. esztendőben 20. gbris, itten maga Nemefi Uri házánál, Abrahám Patriárka módgyára *mortuus in senectute bona, propectaque aetatis, & plenus dierum*, meg hala jó vénségben, és koros állapotban, és tellyes napokkal. Azért kk. ha ama Juda Nemzetségeinek nagy profétája Jeremiás lélekben által látta édes Attyok helyet való Királyoknak halálát, s' Judának jövőndöbéli szomorú változását; keserves szókra fakada, és sürű köny hullatásokra mondyán: *pupilli facti sumus absque patre* Jer. 9. 17. árvákká lettünk Atya nélkül. *Defecit gaudium cordis nostri, versus est in luctum chorus noster, cecidit corona capitis nostri.* Jer. 5. 7. 31. el fogyot a' mi szivünknek öröme, firalomra változot a' mi éneklő seregünk, el-eset a' mi fejünknek koronája. A' midön az előttünk

feküvő gyászos koporsóban bé záratott T. N. Szabócs Vármegyének 40. esztendeig való érdemes Vice Ispánnya T. N. Krucsai Márton a' kegyetlen halálnak mérges Kaszája elcibe kerittetvén le vágatott.

Hasonló képpen én is a' mai szomorú gyásztúl meg homályosított napon, keserves szível, és lélekkel ohaitván, ezeket a' szókat mondom Jeremiással: *pupilli facti sumus absque patre*. Kesergem nem csak mint Vice Ispányunk; hanem édes Atyánknak hálálát; nem csak ezen Nemes Vármegyének; ha nem ennek az egész földnek, s' környéknek keserűségre indító gyászos pompával való szomorú temetését. El fogyot a' mi éneklő feregünk; el-eset a' mi fejünk koronája. Nem elegendék Jeremias a' maga sírásával: Hanem másokat-is a' sírásra s' keserves köny hullatásra indita, mondván: *Vocate lamentatrices, & veniant, & assumant super nos lamentum*. Jer. 9. 7. 17. Hijátok elő a' síró Aszszonyokat, és vegyék elé minnyájan a' sírást, mert sírásnak szava hallatot Sionból. Én sem elégszem a' magam sírásával; hanem azt kívánom, hogy hijátok elő a' síró Aszszonyokat; s' vegyék elé mi érettünk a' sírást. Azért is álljatok elő ti özvegységnak keserű kenyerével élő sírátkozó özveggy Aszszonyi állatok! Ihol a' ki titeket oly jó szível látot; oly kegyessen fogadot; annyit vigasztalta sírástokat; oly csendessen meg halgatot, annyi szép vigasztalást nyujtot; koporsóban záratott. Sirásátok! mert Isten után földi gyámolotok; édes Atyátok volt. Egyházi szegény Nemesség; sok nyomorúságtúl, súlyos igátúl el nyomattatott együgyű kötség, és szegénység. Ugye, hogy Isten után édes pártfogótok volt? Zokogjatok hát, mert nem szólhat, oda vagyon, meg holt Krucsai Márton.

De nem csak ezeknek hanem az egész T. N. Vármegye édes Attyának méltán mondhatom, ki ennek gyarapodásában, és elő-menetelésben fáradhatatlanúl izzadot; szolgálattýában tellyes lélekből munkálkodot. Nem vólt az a' Méltóságos Ur, Fő rend, és Nemes, a' kit szíveffen nem látot; nem vólt az a' paraszt, és özveggy, szegény, árva, a' kit mint édes Atya magához nem bocsátot; Istenes, okos tanácsával nem éltetet vólna: Nem vólt az a' szűkölködő; az a' szegény; az az ügye fogyot; a' kinek Atyai szeretettel tehetsége szerént segítséggel nem vólt vólna; ugy annyira: Hogy valóságos képpen mondhatom felőle, a' mit régenten mondot vala Elyfáz Jóbnak: Hogy t. i. tudatlanokat tanitot; az el-fogyot kezeket meg erősitette; az ina fizakattakat álhatatosfokká tette; beszédével az reszkető térdeket meg erősitette és vastagitotta. Job. 4. 7. 3. Mert Attya vólt a' szegényeknek, gyámola az árváknak, táplálója az éhezőknek,

párt-fogója, s' oltalmazója az ügye fogyottaknak. De imé a' kegyetlen halál által, ettől a' mi édes Atyánktól meg fosztattunk *pupilli facti sumus absque patre*, arvakká lettünk atya nélkül. Igaz azért a' mit régen mondott egy bölcs elme: *Non amittitur sine dolore, quod possidetur cum amore*. Nem válik meg keserves szübbeli bánat nélkül attól az ember, a' mit szíve szerént kedvelt vala. Ki lehet hát közöttünk, a' kinek szíve könnyhullatásra, sírásra ne lágyúlljon? Olly kedves vala mindenkinek Spanyol Országának hatodik Alfonsus Királya, hogy nem csak halála után az egész Ország síratta, hanem még halála előtt is nyolcz napokkal Legio Városába a' Szent Isidorus óltára mellet áló márvány oszlopok vér könnyhullatásokkal csödpögtek; keseregve jelentvén a' Királynak közel való halálát. Hogy tart-hattuk meg tehát mi szemeinket a' síralmas könnyhullatásoktól, a' mi kedves, Ispányságában 40. esztendő tőlőt, meg öregedett, s' Vármegyénknek óltalmazásában, böles kormányozásában, s' meg maradásában el tördött örök emlékezetű kedves jó Urunknak, édes Atyánk Krucsai Mártonnak halálán. Ha Jakóbot egész Egyptus Josefig síratta; Ha Moysést az egész Israhel népe harmincz napig kesergette *Deut. 34*. Nem itilhet-meg senki, ha mi-is kevés ideig, a' mi kedves Apánknak halálát keseregjük. Mindazonáltal enyhödgy él fájdalom; szünnyetek meg keserves szíveknek zokogási; zárjátok bé síralmasköny-hullatástoknak forrást szerelmes halgatóim: Mert az halálnak természet szerént való ifzonnyú, súlyos, és keserves mivóltánál hatalmasbb bennünk az értelem. Azt kel hát meg gondolnunk: hogy *qui nasci contingit, restat mori*: a' ki egyszer e' világra születik, meg kelletik halni. Erre nézve bölcs Democritus azt mondgya: hogy mivel elkerülhetetlen a' halálnak kételensége, *Nefas est deslere, quod nefas est devitare*. Nem képes azon keseregni, a' mit nem lehet elkerülni; nem kel azt könyvezni, a' ki az ő idejében, jó vénségben, tellyes napokkal hal meg; a' mint az előttünk hideg tetemekben fekvő örök emlékezetű holt meg: Hanem azt inkább, a' ki nem az ő idejében: vén lévén, még-is iffúságban, heános napokkal hal meg, úgy hogy: *Centum annorum puer*. Ha száz esztendő is, nem élt egy holnap-ig. Azért úgy rendellyük életünket, hogy ha életünknek iffúságában halunk is meg, a' mi időnkben, jó vénségben, tellyes napokkal halhassunk meg.

Nagy hasznára, és éketségére volna e' világnak: nagy vidámságára menyországának; ha a' vén emberek minnyájan olyanok volnának, hogy őket igazán nevezhetnők: *plenos dierum*, napokkal tellyeseknek. De úgy tet-czik: Ha el-járnók a' földnek kerektségét, keveset találánánk ilyeneket; sokat

sokat pedig s' számtalanokat találunk szerte széjjel olyan véneket, kiknek napjai *vacui* heánosok, és a' jóságos cselekedeteiktől üressék: Találunk a' kik dicsekednek életek sok esztendeivel, hólnapjaival, Napjaival. A' ki csak hatvan esztendeig él is: oh hány hólnapját, hány hetét, hány napját hány óráját számlálja életinek! Hólnapot hat szerte való százat, azon fellyül még húszat; Hetet: három szerte való ezeret, egy százat, huszon nyólczat. Napot: huszszerte való ezeret, azon fellyül még egy ezer kilencz száz tizen négyet. Orát: öt száz szerte való ezeret, azon kívül huszon öt ezeret, s' meg kilencz száz harminczhat órát. Ora fertályt: húsz ezer szerte való száz ezeret, vagy két milliomot; a' felet száz és három ezeret, hét százat negyven négyet. Oh hány hólnap, hány hét, hány óra, hány fertály csak az egy hatvan esztendőben! Mi léssen Hetven, nyólczvan, kilenczven, száz esztendőben? mind sok s' mind sok, sok a' hólnap sok a' hét, sok a' nap, sok az óra, sok a' fertály. De azomban sokaknál, sőt többeknél, mind üres mind heános; úgy hogy: semmi-képpen tel-lyes napoknak nem mondhatnak, hanem inkább üres, heános napoknak. Mint az Anyasz: Egy ház régi Doctora Szent Gergely taníttya: *Vacuus quippe dierum est, qui quamlibet multum vixerit, atatis sua tempora in vanitate consumpsit.* Mert üressék annak napjai, a' ki noha sokáig élt, de életinek idejét, hívságban, gonoszságban töltötte el. Tudván azt a' Királyi proféta, hogy ha számos esztendőket töltött-is ember életében, nem mind számban valóók azok, nem veszi számban mind azokat Isten, mellyeket vétekben, s' hívságban töltöttünk; hanem azokat csak, mellyeket az ő dicsőségére fordítottunk, és a' jóban töltöttünk-el, így könyörögvén az Istennek *Notum fac Domine finem meum, & numerum dierum meorum quis est* Psal. 38. 5. Én Uram, s' én Istenem, ad tudtomra nekem az én végemet, és az én napjaimnak számát jelencs-meg mellyik, és mennyi. A' hol Sz. Agoston jól eszibe vészi: Hogy Sz. David nem kérde az el-múlt napokat, és esztendőket; mert jól tudta életinek el-folyt napjait, s' esztendeit; hanem azoknak számát akarja tudni, mellyeket az Isten dicsőségére fordított, mellyeket a' jóban töltött-el; mellyekben kedvébe volt Istennek, mellyeket az Isten számlál, mellyek méltók voltak az Istennek író s' fel-jegyző pennájára. Mert ugyan-is a' régi napok, mellyekben vétet, tudta ő azt; hogy nem számban való napok voltak, hanem inkább az élők könyvéből ki törölendők. csak attúl a' naptól fogva számláltatnak életünknek napjai s' esztendei, a' mellyben vétkeinkből ki tértünk, a' mellyben Istennek kezdettünk szólni. Azért mondgya másút Szent Dávid: *Novis Dominus viam imma-*

cula-

culatorem. psal. 36. ✕. 18. Igen jól tudgya az Ur a' makula nélkül valóknak napjait. És Sz. Pál: *Cognovit Dominus, qui sunt ejus.* 2. ad Tim. c. 2. tudgya, és meg ismerte az Ur azokat, a' kik hozzá tartozandók. Mint ha azt mondaná: Ha miben gyönyörködik az Ur, abban főképpen, hogy feljegyezheti azokat a' napokat, a' melyekben jók voltunk: Mellyet vizsgálván Origenes azt mondgya: *Unusquisque suam propriam facit diem,* kiki magájévá teheti a' napot. De miképpen: úgy kk. hogy az embernek szabad akarattya vagyon, hatalmában szabadságában vagyon, hogy jót vagy gonoszt cselekedgyék; a' mint az Isten maga bizonyittya: *ante hominem vita, & mors.* Eccl. 15. ✕. 18. az ember előtt vagyon az élet, és halál: *bonum, & malum, quod placuerit ei, dabitur ei.* A' jó és a' gonosz, a' mellyik tetczik néki, meg adatik néki. És Moys. 5. könyv. 30. 19. ✕. *Testes invoco hodie cælum, & terram, quod proposuerim vobis vitam, & mortem, benedictionem, & maledictionem.* Bizonyságúl hívom ma az eget, és földet, hogy előtökben adtam az életet, és halált, az áldást, és az átkot. Hasonló képpen vagyon irva Jesusnál a' Sirák Fiánál: *Apposui tibi aquam, & ignem: ad quod volueris, porrige manum tuam.* Eccl. 15. ✕. 17. Elődbe tettem a' vizet, és tüzet; a' mellyikre akarsz, nyúicsd ki a' kezedet. Jeremiás Profetánál is ezen igiket mondgya az Isten: *Hæc dicit Dominus: ecce Ego do coram vobis viam vitæ, & viam mortis.* Jer. 21. ✕. 8. Ezeket mondgya az Ur: Imé én előtökben adom az életnek úttyát, és hálálnak úttyát. Imé tehát az embernek hatalmában vagyon az életnek, s' hálálnak ideje; és ahoz képest magáévá teheti kiki a' napot. Hogy teheti magáévá, s' tulajdonáva a' napot? a' gonosznak távoztatásával, és a' jónak gyakorlásával: Akkor azért tehettyük mi magunkéva a' napot, mikor elvonszuk magunkat azoktól, kikkel felebarátunkat megbántanók. Mert a' kik egy másra törnek, felebaráttyokkal gyűlölködnék; ezeknek napjok nincsen, hanem csak éjjek vagyon: És a' mint Szent János tanittya: szerettségben járnak, lelki halálban vannak; Mert Isten szava: *Qui non diligit, manet in morte.* 1. Joan. 3. ✕. 15. Valaki nem szereti felebaráttyát, lelki halálban vagyon. Mert *Qui odit fratrem homicida est.* Gyilkos, a' ki felebaráttyát gyűlöli. Mert ha ellenségit meg nem öli, meg öli magát, az Istennek menyei ajándékítul meg fosztja, és örök kárhozatra méltóvá téstsi: És a' mint Szent Jób mondgya *stultum interfecit iracundia.* Jób. 5. ✕. 2. Maga haragjával maga lelki életét elfogyattya, s' örök halálban marad. Mert a' mint a' Bölcs mondgya: A' kik bocsátják azokat, Isten azoknak vétkeket *servans servabit.* Eccl. 28. ✕. 1. Fen tartja, s' meg nem bocsátja: Azoknak imádságokat meg nem halgattya: Ajándékát utállja, kik ha min-

den

den javokat a' szegényeknek osztogatnák is, nem használna: mert, ha felebaráti, s' ördögi gyűlötségben találtnának halálok oraján, az örök setétségben maradnának, s' örökké el kárhoznának. Ezt Sz. Pál 1. Cor. 15. 7. 1. ilyen képpen mondgya, s' adgya előnkben: Ha Angyalok, s' emberek nyelvél szöllok is, szeretetem pedig nincsen; olyá löttem, mint a' zengő réz, vagy a' pengő czimbalom: Ha minden hitem léssen is, úgy hogy a' hegyeket máshová vigyem, szeretetem pedig nem léssen; semmi vagyok: és ha el-oftom a' szegények eledelére minden marhámát, és ha testemet adom is, úgy hogy égjék, szeretetem pedig nem léssen; semmit nem használ nékem. Szent dolog! dicsőséges cselekedet a' Mátyromság szenvedése által Isten szerelméért meg halni! De, ha a' felebaráti gyűlötség hozzá férhet, semmivé s' érdemetlenné teszi: Mellyet Sz: Cyprianus Martyr így bizonyít: *Inexpiabilis culpa discordia nec passione purgatur; nam occidi talis potest; coronari non potest.* Olly igen nagy véték a' felebaráti gyűlötség, s' abból származott ellenkezés; hogy annak el-törlésére, ha szintén véredet ontod is a' hitért, nem elég éges: Mert meg-ölethetik ugyan a' hitnek ellenségitül az olyan ember; de a' Mátyromságnak koronáját el nem nyerheti. Ellenben pedig vér ontás nélkül is méltán Mátyrnak mondatik az, valaki boszszú álló gyűlölségit, és abban ő magát meg győzi. Mivel azért Isten erős parancsolattal kötelez, hogy szeresűk ellenségűnk; egyéb nem lehet, hanem hogy pokolba kel mennűnk, ha gyűlölséget viselűnk, vagy szeretnűnk kell őket. De kk. bár Isten ne haragudnék, bár ne bűnterne érette, hogy felebarátunk ellen haragszunk, szívűnkben gyűlölséget tartunk ellene; de még is lehetne olly meg keményedet kősziklához hasonló szívű ember, a' ki a' kegyes Jésus szavára s' kérésire meg ne lágyúlna, s' az ő tekéntetiért, szerelmiért, kérésért meg nem engedne akár melly ellenséginek is. Hallyátok áldot Sz: szavait: *Ego dico vobis: diligite inimicos vestros, benefacite his, qui oderunt vos, & orate pro persequentibus, & calumniantibus vos.* Matth. 5. 7. 44. Nem Angyal által izenem, nem Proféta által szöllok, hanem én mondom néktek: szeresűtek ellenségeteket, jól tegyetek azokkal, a' kik titeket gyűlölnék, imádkozzatok azokért, a' kik titeket üldöznek, s' káromlanak; hogy fiai legyetek a' ti menyei Atyátoknak, a' ki menyben vagyon. Szeretnűnk kel azért ellenségűnk, mert e' nélkül Isten fiai nem lehetűnk. Mikor azért egy más szeretetében vagyunk s' maradunk, akkor a' szeretet napját alkuttyuk s' magunkévá tesszűk, mikor az igazságot meg-örizzűk: Mikor magunkat a' világi hívságokról el-vonnyűk: Istennek bántódásárúl meg-szűnűnk, a' makula nélkül valóknak napjait sze-

rezzük-meg magunknak. Ezeket ismeri, ezeket számlállya az Ur; ezekről mondgya Sz: David: hogy tudgya az Ur a' makula nélkül valóknak napjait. Oh boldog az az ember, a' ki nem egy napot, hanem esztendőket téfszen magáéva Istenes jó életével! Munkát ad Istennek, hogy napjait számlállya. Nem fél az életinek végétől, hanem örömmel várja; mert tudgya, hogy bérét vészi Isten előtt fel számlált napjainak. Ah Keresztyény lélek! ne véld azt, mikor az Isten kedvéért valami jót cselekszel; mikor a' szegenyen könyörülvén, vagy egy falat kenyeredet néki nyujtod; ne véld azt: hogy az Istennek ragyogó fényes szemei nem nézik! ne véld azt: hogy jegyző könyvében fel nem írják, ne véld azt! Mert *respicit Dominus vias hominis, & omnes gressus ejus considerat*. Ugy nézi minden utait az Ur az embernek, és minden lépésit úgy meg tekénti; hogy a' mi jót kedvéért cselekszel, fel-írja, számban vészi, hogy idejében meg jutalmazza. Ugyan-is mi lehet csekélyebb dolog egy ital hideg víznél? de arra-is vigyáznak az Istennek fényes szemei, hogy jutalmát el-vegyük önnön magának Krisztusnak bizonyosága szerént Marc. 9. v. 40- *Quis quis potum dederis vobis, calicem aqua in nomine meo; amen dico vobis, non perdet mercedem suam*. Valaki néktek italt ad, egy pohár vizet az én nevemben, hogy a' Krisztusé vattok, bizony mondom néktek, el-nem veszti jutalmát. Sőt még többet mond Sz: Máté. 20. rész. 42. v. *Quicumque panem dederit uni ex minimis istis, calicem aqua frigida tantum in nomine Discipuli; amen dico vobis, non perdet mercedem suam*. Valaki italt ad egynek a' leg kisebbek közül, egy pohár hideg vizet csak a' Tanítvány nevében-is; bizony mondom néktek, el nem veszti jutalmát. Mert számban vészik ezt az Istennek vigyázó szemei, és jegyző könyvében fel írja, és ítélet napján-is az Igazaknak jó cselekedeteket írásban hozza elő az ítélő Bíró, és nem csak az Angyali karok, hanem az egész világ előtt el-olvassa. A' mint meg-írta Sz. Máté. c. 25. v. 4. mondván: *Venite benedicti Patris mei! possidete paratum vobis regnum a constitutione mundi!* Jöjjetek-el Atyámnak áldottai! birjátok az Országot, melly néktek készitteret világ kezdevitől fogva! Miért jutalmazza őket illy nagy jutalmas országgal? azért: mert számban írva tartya az ő cselekedeteket, mellyeket kedvéért cselekedtek, *esurivi enim, & dedistis manducare, sitiui, & dedistis mihi bibere*. Mert éheztem, és ennem adtatok, szomjuhoztam, és innom adtatok. De azt észre kel venni, kk: hogy a' mi cselekedetink örökké való jókra érdemesek légyenek; három dolog kívántatik.

Előszőr hogy az igaz Hitben légyünk, és a' mi cselekedetink az igaz hittől, mint gyűkértül vegyék elevenségeket; mert másként, *Sine fide im-*
pos-

possibile placere Deo. ad Hæbr. 11. §. 6. Hit nélkül lehetetlen az Isten kedvében lennünk, úgy hogy örök jutalmat tőle vegyünk. Egy pedig az üdvözítő hit; *ad Eph.* 4. §. 5. mert egy az Ur, egy a' Hit, egy a' keresztség. Azokáért, ha csak egyetlen egy ágazatban tévelyeg-is valaki, már nem üdvözítő hit. Kire való nézve Szent Pál. 2. *ad Timot.* 2. §. 18. Kárhoztatta Philétust, és Hymeneust, a' kik hirdetik vala a' testnek meg-lőtt fel-támadását. Ezek csak ebben az egyben ellenkeztek, a' Hitnek egyéb ágazatiban nem kételkedtek. Így azért a' Sz: Pál tanítása szerént csak egy dologban való tévelygessel is el-vesztheti ember a' hitet. Sz: Jakab. c. 2. §. 10. azt mondgya: a' ki csak egy dologban-is fel bontya az Isten törvényét; úgy el-kárhozik, mint ha mind egyig a' többit-is által lépte volna. okát adgya: mert azon Isten parancsolatya az egyik törvény, mellyé a' többi. Mert miképpen a' ki csak egy ölnyre volt kívül a' Noé Báráján, úgy elveszet, mint a' ki száz mért földnyire vólt. A' melly juh csak egy lépésnyire kívül vagy az aklon, nem bátorságos: azon képpen veszedelmes állapotban vagy, valaki csak kicsinyben el-hadgya, és el-szakasztya a' Keresztyényi egyyefség kötelét. Nagyon meg-botlonak azért azok, a' kik azt tartják, hogy akár melly féle vallásban üdvözülhet az ember; sőt hogy az igaz hiten kívül való vallásokban magoknak nagyobb bátorságot szerezzenek, azt vitattyák: Hogy a' Török, Sido-is üdvözül hitiben, csak jól élljen. Nem tudom minimú vakmerő meg-általkodással tarthatták ezt: Hiszem Sz: Pál világossan taníttya *ad Gal.* 5. §. 2. A' ki körül me-télikedik, annak semmit nem használ Kristus. Sz: János pedig 3. részének 5. *vers.* azt mondgya: Nem üdvözülhet az, a' ki ujjonnan nem születik vízből, és Szent Lélekből. És ugyan azon résznek 18. *vers:* A' ki a' Krisztusban nem hiszen, immár meg ítéltetett. Az igaz Hittől el-szakadtakat, kik az Anyaszentegyházat nem halgatták, ezekhez hasonlittya Urunk Sz: Maténak 18. rész. 17. *vers.* azért ezek sem üdvözülhetnek: kikerül azt mondgya Sz: Fulgentius: Valaki az Anyasz: Egyháztól el-szakad; ha nem tudom menyi jószág cselekedettel bővölködik-is; de Isten színét soha nem láttya. Elő-ször azért az igaz Hit szükséges. Másodszor a' mi cselekedetinket őszve kel foglalnunk a' Kristus Jæsus érdemivel, mint minden jónak forrásával.

Harmadszor az Istennek meg szentelő malasztyában kell lennünk, kik a' menyei ajándékokra méltokká teszik cselekedetinket, a' mint a' Theologusok iskolája taníttya. Valamint a' réz gyűrű drága követ, gyemántot foglalván magában bősös, s' nagy árú, nem a' materiáért, hanem a' drá-

a' drága kőért ; ugy a' mi jó cselekedetink , mellyek az Istennek meg-szentelő malasztyátúl származnak , örök életre méltók : Nem annyira ; a' menyire tőlünk : Hanem a' menyire az Istennek meg-szentelő malasztyátúl származnak , és bölcsősfőké tétének , mint valami drága gyémanttúl a' Kristus Jesus drágalátos halálának , és szenvedésének érdemitől , kivel őszve vagyunk foglalva , a' meg-szentelő malaszt , és az igaz Hit által.

Ezekből csak azt hozom ki , hogy a' jóságos cselekedetekben el töltött napjainkat tekinti-meg az Isten. Ezeket számlállya ; ezeket jutalmazza meg ; nem a' kiket bűnökben s' gonofságokban vesztegettünk el. Élly bátor Keresztyény ember 50, 60, 90, esztendeig , de ha ezeknek nagyobb részét gonofságban töltödel , csak száma sincsen Isten előtt : Ha pedig keveset éltél-is , de jól éltél , kevés időben is meg vénhedtél ; annyi napjaidat számlállya az Isten , a' menyire sincsen a' meg rögzöt gonoszok esztendejében : Mert a' Bölcs bizonyosságából a' venségnek ideje nem 80, 90, esztendő , hanem a' makula nélkül való élet. Világossan ki tetczik sok Szent Iráfi példákbul. Saulról azt mondgya a' Sz. Irás : *Filius unius anni erat, cum regnare cepisset, duobus autem annis regnavit super Israël.* 1. Reg. 14. ✕. 1. Egy esztendő fia vala Saul , mikor országolni kezdett volna , két esztendeig uralkodot pedig Israelen. Miképpen mondatik egy esztendősnak Saul , mikor a' Királyi székben emeltetett ? holott nyilván beszéli a' Sz. Irás : Hogy az Attya el-veszet szamarit kereste : egy esztendő gyermek nem járt hegyekre s' völgyekre. Mikor pedig Saul Királyá kenetett ; az egész Israel fiait fellyül haladta magassággal , a' mint Samuel beszéli *altior fuit universo populo ab humero & sursum.* 1. Reg. 10. ✕. 13. Magassabb vala az egész nép-nél vállátul fogva , és azon fellyül. Ki látot pedig , vagy hallot egy esztendő gyermeket , ki egy egész nemzetséget magasságával fellyül haladgyon ? Ennek felette csak két esztendeig terjeszti Samuel a' Saul uralkodását , & *regnavit duobus annis.* és uralkodék két esztendeig. Másut pedig azt mondgya a' Sz. Irásban Sz. Pál : *Act. 13. ✕. 21.* Hogy negyven esztendeig uralkodott. *Exinde postlaverunt sibi Regem, & dedit illis Deus filium Cis, virum de tribu Benjamin annis quadraginta.* Miképpen lehet ez ? Samuel nem hazud , ki a' Királyok könyvét írta ; mert a' Sz. Lélek igazgatta. Sz. Pál sem hazud ; mert ugyan a' Sz. Lélek sugarlásából vette. Miképpen egyeztethetjük meg tehát ? mert a' két esztendő távul jár a' negyven esztendőtől. Minek előtte ezt meg feitsük , meg kel ismernünk , és vallanunk , hogy a' Szent Irásban sok nehéz értelmű titkos , és homályos dolgok vannak , mellyeket az igen tudós bölcs emberek-is nehezen érthetnek. Mint a'

Szent

Szent Pál leveleiről írja Sz: Péter 2. Petri 3. §. 15. *Frater noster Paulus in omnibus epistolis loquens de his, in quibus sunt quadam difficilia intellectu.* Szent Pálnak minden leveleiben nehéz értelmű dolgok vannak, melyeket a' tudatlanok magok veszedelmére csavarnak. Nagy Doctora volt az Isten Anya Sz. Egyházának Sz. Agyon; De még is azt meri mondani, hogy több legyen a' mit ő nem ért a' Szent Írásban, hogy sem a' mit értene. Azért írja Szent Péter 2. Petri 1. §. 20. Hogy a' Szent Írás profetiái nem magyaráztatnak emberek tulajdon értelmével. Azért a' Szent Írásnak bizonyos magyarázattya a' Szent Lélektől vezéreltetett, minden igazságra meg tanított, a' pokol kapuitól győzhetetlen Anyasz: Egyháztól, ki az igazságnak oszlopa, kell várni.

Kire nézve a' Saulról említett Szent Írás szavait az Anyasz: egyház Sz. Írás magyarázó Doctornak értelmei szerént fejtjük meg. Erről azért azt tanítják a' Sz. Atyák: Hogy azért mondatik Saul csak egy esztendősnak, mikor uralkodni kezdett, mert olly ártatlan volt, mint az egy esztendő gyermek. *Sicut filius unius anni, in quo non sunt culpa, Saul erat quando regnavit.* Ollyan vala Saul, mikor uralkodni kezdett, mint egy esztendő gyermek, a' kiben gonoszságok nem találtak. Világosan áll erről a' Sz. Írás is: *erat ei filius vocabulū Saul electus, & bonus, & non erat vir de filiis Israël melior illo.* 1. Reg. 9 §. 2. És vala annak Saul nevű fia választott, és jeles, és nem vala az Israel fiai között jobb férfianál, és azon ártatlanságában két esztende-ig uralkodott azok el-folyván Tyrannus módon nyomorgatta vala a' népet, a' papokat meg veti vala: Davidra irigykedik vala, és a' bűnnek undokságával fertőztetett vala. Méltán számláltatik tehát a' két első esztendő az uralkodásra, s' nem a' többi, úgy mint amaz harmincz nyolcz esztendő, kiket Istentelenségben töltöt-el; mert ezek mind haszontalanok voltak s' méltatlanok az Istennek jedgyő könyvére. Hogy pedig Szent Pál negyven esztendőről emlékezik; oka ez: Mert tudta, hogy a' Sidók, kiknek akkor predikáltak, nem számlálják csak a' jóban töltött esztendeit Saulnak, hanem egészlen: Azért azokhoz akarván magát alkalmaztatni mind a' negyven esztendőkről emlékezik. Mert ugyanis a' bűnökben s' gonoszságokban el-töltött esztendők ámbár száz, két száz esztendő-ig terjedjenek is; mind haszontalanok, s' mind méltatlanok az Isten pennájára s' laistromára: csak azok méltók az Isten jedgyő könyvére, és jutalomra, kiket Isten szolgálattában, s' a' jóban töltöttünk; a' mint Saulnak is csak a' két esztendei, melyeket az ártatlanságba töltöt-el vétettek az Istennek író pennájára. Több példát hozhatnánk erre a' Sz: Írásból; de

nem engedi az idő; hanem rövidségnek okáért, csak azt említem, hogy Moyses azt a' holnapot mondgya az Israeliták első napjainak, vagy is holnapjainak, melyben Egyiptomból ki vitettek. *Mensis iste vobis Principium mensium primus erit in mensibus anni.* Exod. 2. §. 12. Ez a' hólnap néktek az holnapok kezdete, első lépzen az esztendő hólnapi közöt. Miképpen mondgya az Isten azt a' hólnapot elsőnek, holott nem csak hólnapok, hanem sok számos esztendők-is múltak-el? Ugy vagy; de azok a' világnak, s' nem az Istennek szolgáltyában múltak-el. Azért azok a' hólnapok, azok az esztendők nem voltak az Israeliták-é', az Isten sem vette azokat számban. Ez pedig az a' hólnap, melyben Istennek kezdetek szolgálni. Azért az ő hólnapjok, s' az Isten-is számban veszi. *Mensis iste vobis principium mensium.* Ez az holnap néktek az hólnapok kezdete első lépzen. Mert a' mint Sz. Gaudentius mondgya: Nem tulajdonítottak az Israelitáknak azok a' hólnapok, melyeket Egyiptomban töltöttek el, hanem mikor sírván az Urhoz tértek. Jól vegyétek észetekben, az Israeliták kételenségből mulatták-el az Istennek tiszteletit, és az áldozatokat Egyiptusban, még is nem tulajdonítottak nekik azok az esztendők: Mit gondolnak tehát azok? a' kik-szántszándékkal tunyaságból, restségből ünnep napokon, vásárnapokon az Isteni szolgálatot el mulattyák? Szeretnék a' jutalmat, sajnállyák a' munkát, és egy kis fáradságokat. Mit gondolnak azok? oh melly keserves sírással fogják annak idejében siratni az ő el veszteglet napokat, hólnapokat, esztendeiket Szent Jóbnak amaz mondása szerint: *Menses vacuos habui.* Job. 7. §. 3. Üres hólnapjaim voltak. Üressék: mert mikor az Isten úttyát kellett volna gyakorolnom, Sz. Misét, predikációt halgatnom, el-mulattam, heában valóságban magamat foglaltam, ettem, ittam, tobzódtam. Üressék: mert mikor az Istennek kellett volna szolgálnom, a' világnak, restnek, s' ördögnek szolgáltam. Mit gondolnak azok, kik mindig uszkálnak a' gonoszságban, a' bűnök undokságában? Ah meg-epedett szível! (de későn) kiáltani fogják: *In vacuum laboravi, sine causa, & vanè fortitudinem meam consumpsi.* Jsa. 41. §. 4. Heában munkálkodtam, ok nélkül, és hiúságosan emésztettem meg erőmet! ah mit gondolnak azok, kiknek a' földiekhez ragadott szívek; ritkán vagy nem-is gondolkoznak üdvösségekről? Azok olyanok lépzenek, mint a' ki álmában észik, iszik, vagy pénzt tanál, s' fel serkenvén semmi sincs a' markában. Mikor a' halál felserkenti a' más világra, semmiük nem lépzen; nem lépzen lámpásokban olajok; nem lépzen menyegzős ruhájok; minden napjok, esztendejek üressék s' haszontalanok lépzenek; ki rekednek a' menyei menyegzőből, külső szeret-

tétségre vettetnek. Felettéb meg-csallják tehát magokat azok, a' kik het-
ven, nyolczvan, kilenczven s' több esztendőket-is számlálnak : azomban
azokat kevélységben, fősvénységben, haragban, gyűlölségben, ragado-
mányban, mások fojtogatásában, véres veritékek ki-szívásában, fajtalan-
ságban, tobzodásban, káromkodásban, hamis esküvésekben, mások rágál-
mazásában töltik-el, mert ezek héánosok, s' haszontalanok.

Pirongattya azért Isten az embereket : Hallyátok mit mond eő Sz:
Felsege: *Saturavi eos, & mœchati sunt, & in domo meretricis luxuriabantur, equi
amatores, & admissarii facti sunt, unusquisq; ad uxore proximi hinniebat.* Jer. 5. ✕. 7.
Meg-elégítettem őket, és paráznázkodtak, és az kurváknak házában bújjal-
kodtak, kaczér mén-lovakká lettek, kiki az ő felebaráttya feleségére nyerit
vala. Oh átkozot testi bújjaság, ki minden bűnőknél inkább a' tisztaság
szerető Ur Istent meg bántya! Nagyobb haragra indíttya, ki a' szegény lel-
ket minden vétkeknél inkább bé mocskollya, minden érdemitől meg-fosztya,
pokolban zárja, örökké való kinokra jutattya! A' hól, a' mint Sz: János írja:
Apoc. 21. ✕. 8. pars illorum erit in stagno ardenti igne, & sulphure. kénköves tűz-
ben lészzen lakása.

Vannak ugyan pokolnak sok bé menő útai, mellyeken az üdvösség úta
vesztettek a' külső letettségre; arra a' feledékenség földire bolyonganak,
kik a' kevélység uttyán lépdegelnek Antiochussal; kik az irigység uttyán a-
gódnak a' Farizeusokkal; kik a' fősvénység uttyán akadoznak Júdással; kik
a' Dobzódás uttyán botorkáznak a' Dús-gazdaggal; kik az harag uttyán dű-
hőködnék Herodeffel; kik az jóra való-rektség uttyán henyélnek amaz tizen
egy óra-kori dolgotlan hivatalosokkal. De tágasbb s' törtebb uttya nincsen
a' fekete Országban, mint a' mellyet nap keletről, s' nap nyugatról tartanak
a' világ fiai s' leányi. t. i. az utálatos fajtalanságnak el-követése: Kire ugy
annyira todólnak az emberek a' világ négy részéről, hogy Isaias Prophéta
azt mondgya: *Könyv. 5. rész. 14. vers. Propterea dilatavit infernus animam
suam, & apperuit os suum, absq; ullo termino.* Azokáért feltátotta pokol az ő
lelkét, és vég nélkül fel-nyitotta az ő száját, és ahoz alá mennek az ő erőffi,
és az ő népe, és a' nagyságosok, és az ő dicsőiségi. Jai mely kevesen van-
nak, kik meg térjenek, a' vagy csak viszfa tekéncsenek erről a' pokol úttyá-
ról Maria Magdolnával! *Non dabunt cogitationes suas, ut revertantur ad Deum suū,
quia Spiritus fornicationum in medio eorum.* Ose: 5. ✕. 4. Nem adgyák gondo-
lattyokat arra, hogy meg térnének az ő Istenekhez, mert a' fajtalanágnak
szele hajtya őket. Rettenetes szokkal emlékezik erről Sz: Jóh mikor azt írja:
Usg; ad inferos peccatū illius, obliuiscatur illius misericordia. Job. 12. ✕. 15. Szintén
po-

pokolban késéri őtet gonofzsága, és Istentől irgalmaságot nem nyer. Miért vallyon? mert a' bújaság tövise, minden jó intéseket, minden üdvességes tanításokat meg főjt: Akár az emberek külső tanítása; akár a' Sz: Lélek belső sugarlása hintesen jó magot a' fajtalan emberekbe *difflicebit, proficiet*. Nem tet-
 czik az ő néki, füle mellet bocsátta-el, nem hadgya-el, bűneiből ki nem tér. Nincs olyan vétek, kit az Iste úgy gyűlöllyőn, kit az egek úgy utállyanak, kit az Angyalok úgy pökjenek s' utállyanak, mint az ocsmány bujjaságot. Melly éktelen bolzizúságnak kiáltása az egek magasságában fel-hatván az Isten lakó helyé-ig, néha az örök valóságnak Királya, Királyi székéből fel-álván, (s' emberi mód szerént szólván) hatalmaságának labaiával az egeket meg ütötte Isteni erejével. Innen vóltak régen ama rettenetes égi zengések, iszszonyú menydörgések, sűrű villámlások, kénköves rúzek szikrázási, le-hulló menykővek ropogási, mellyekkel Isten fel forgatta a' fajtalanok várofit; és hogy a' nagy túrható Isten meg-ismértetné mindenekkel, mint gyűlőli a' tisztátalan undokságot, melly által leg-többen esnek az örök kárhozatra, semmit szörnyebb, s' rettenetesb csapásokkal nem ostorozott, mint ezt. Vóltak gyilkosságok; vóltak veszedelmes viszfa vonások; vóltak lopások, tolvaiságok; vóltak bálványozások e' világon; de csak a' fajtalanság-ért bánta Isten, hogy embert teremtett. Csak azért bocsátot viz özönt közönségeffen az egész világra; azért kénköves efsőt bocsáta Sodomára, s' a' környűl lévő városokra, és kicsinytől fogva nagy-ig minden marhájokkal egyetemben meg égeté a' fajtalonokat.

Pirongattya mondám az Ur Isten az ilyeneket, és keservefsen panaszkodik azok ellen, a' kik *Concupiērunt agros, & violenter tulerunt, & rapuerunt domos*. Mich. 2. 7. 2. Meg kívánták a' mezőket, és erőszakkal vették-el, és el-koborlották a' házakat, törvénykednek vala a' férfi ellen, és az ő háza és öröksége ellen.

Keresztyények, vadtoké részesek az ilyenekben? erőszakoson, torkon verve, csalárdúl, vagy hamis practica által tartoztattyátoké magatoknál, birjátoké valamely szegénynek jószágát, s' örökséget? Ne veszésétek-el ezért lelketeket; mert *non dimittitur peccatum, nisi restituatur ablatum*. Bűneiteknek bocsánattyár, lelketeknek üdvösségét meg nem nyeritek; ha ezt viszfa nem adgyátok; lévén módotok annak viszfa térítésében. Adgyátok viszfa azért: Mert mi haszna Keresztyény Atyámfiai? mi haszna? ha e' világot mind birnátok-is; ha lelketeknek kárát vallyátok. A' hatalmasok most mindent el-követhetnek, végben vihetnek: Nincs a' szegénynek érteke, hogy magat segéllye: Nincsen embere, a' ki ügyét fel-vegye. De Keresztyények, amaz

igaz

igaz Biró, a' ki mindeneket jól tud, és lát, a' léssen jövendőben az ő ügyének itilő Mestere; akkor osztán *justitias judicabit*, a' szines igazságát, vagy csalárd hamiságát meg itili kinek kinek, és: *potentes potenter tormenta patientur*. Psal. 74. v. 3. Azért ne légy olyan bolond mint Esau, *Sab. 6. v. 7.* A' ki egy tál lencsért el-adta első szülőtti áldását. Ezért az árnyék-ért, világi kép mutató jókért, a' mit holtod után nem birhatsz ne veszed azért el lelkedet. Mi haszna világ-biró Sándornak, hogy az egész világot el-nyerte, maga biradalma alá hódoltatta, és lelkének kárát vallotta: Semmi áron immár meg nem válthattya, hanem az örökké való tűz égeti, s' perseli lelkét; a' mint Sz: János írja *Apo. 20. v. 9.* *Cruciabuntur die, ac nocte in sacula saeculorum.* Éjjel, és nappal kinoztatik örökön örökké. Láttátok, mintégetik az érczeket a' hámorokban? az égő kemenczékben folynak a' kemény kövek az erős tűznek égetése miát: Így léssen dolgoz (ugy mond Ezechiel Profeta: *Ezech. 22. v. 22.*) A' kárhozottakn k. Oh temérdek vakság! egy kis haszon-ért, egy kis ideig tartó undok gyönyörűsegecskéért szánt szándékkal magát illy iszszonyú kinokra adgya a' lelkének kárán nem szánakodó bűnös ember! Egy égő kemenczében nem akarna fenki egy nap, vagy csak egy óráig is maradni, s' égnia' világnak minden javaiért, s' undok gyönyörködtesí-ért; és az örökké tartó tüztől nem iszszonyodik, hanem szem-bé húnnya rohan akár melly haszontalanság-ért a' pokolnak örökké égő kemenczéjében.

Allyunk-meg itt egy kevésbé, és halljuk mi'tt kérd tőlünk Isaias Prof. *Quis poterit habitare de vobis cum igne devorante, quis habitabit ex vobis cum ardoribus sempiternis?* Isa. c. 33. v. 4. Vagy on e' úgy mond tiközületek, a' ki edgyűt lakhatnék az emészto' tűzzel? bizik e' valaki magához hogy el szenedheti az örök égetést. Mikor a' test, a' világ kísért, nyujcs egy ujjadat a' tűzbe, lassad meddig állhatod a' fájdalmat, és szóly így magadnak: pokolban nem egy tagocska, hanem az egész test; nem egy óráig, hanem örökké; nem ilyen gyenge tűzben, hanem rettenetesbb lángban léssen. Ha ezt el-tűrheted; kedved szerént járj: De ha elégtelennek találod magadat járj eszeden, és ne bolondúly meg, hogy egy-néhány fillér-ért, egy kis gyönyörűségért örök siralmat szerez magadnak.

Keresztények, minnyájan, a' kik itt jelen vagyunk, ki húsz, ki harmincz, ki negyven, ki ötven, s' több esztendővel dicsekedik: Azonban ha mélyebben meg-tekéntenők életünket, jaj melly időtlen, melly iffiáknak táltatnánk, talán két esztendőso'knak sem mint Saul! Hát ha egy hólnapiaknak, egy nap-ia'knak sem; mert ha találkozik olyan közülünk (kitől isten ójjon) a' ki mi-olta észszel birni kezdet, az undok vétkeket-is kezdette gyakorolni: Ezekkel

terhelve lévén, meg térés, penitenczia tartás nélkül folytatta volna halála óráig életét, nem mondhatni az olyan felől: Ha szintén száz, meg-száz esztendőket élt volna is, hogy: *mortuus est in senectute bona, provectaque aetatis, & plenus dierum*. Meg holt jó vénségben, és koros állapotban, és tellyes napokkal: Mert elérek Calendarioma üres, héános: hanem inkább a' mit olvasok az olyanokról Isaiás profétánál: *puer centum annorum morietur*. Isa. 65. & 20. Ha szintén kilencz száz hatvan kilencz esztendeig élt volna is, mint Matusalem; mind az által gyermeki korban, s' időben hal-meg. E' féléknek képében panaszolkodik Jóbb Patriárka szübbeli keserves fohászkodással így sopánkodván: *Dies mei pertransierunt, fugerunt & non viderunt bonum*. Jób 9. Az én napjaim el-répültek, el-múltak, el-enyésztek, és jót nem láttak. Az én napjaim mellyeket Isten szolgálattyaiban, s' lelkem üdvösségének keresésében kellett volna töltönnem: Az én napjaim, mellyekben sok lelki kincseket gyűjtöttem volna magamnak: Az én napjaim, mellyek-ért az utolsó napon nagy számot vesznek tőlem, a' kik *abierunt sine fructu*, haszon nélkül el-enyésztek, mint a' füst, el-múltak mint az árnyék: Mert Istennek bocszontására, lelkemnek sérelmire, holtom után szenvedendő bünteté emnek öregbítésére el-múltam, gyermek kor-béli állapotomat csintalanságokban; ifjú-kor-béli napjaimat hívokodásban; férfi kor-béli napjaimat a' szemfény vesztő világi hívságoknak vadászásában; jaj egész életemet az igaz Hitnek meg-vetésében, s' né keresésiben töltöttem! sokszor olvastam Sz. Pál Ephesium-béliekhez írt levelében c. 4. & 5. Hogy egy a' Hit &c. Tudtā Sz. Pálnak a' Sídokhoz írt leveléből, hogy *Sine fide impossibile sit placere Deo* c. 11. & 6. Igaz Hit nélkül lehetetlen Istennek tetszeni. Eleget hallottam a' Krisztus igaz Ecclesiáján kívül lévő lelkeknek, hogy nem lehet üdvözülni; mert maga a' Krisztus Jesus mondgya: hogy a' ki az Anyasz. egyházát nem halgatja legyen néked mint a' pogány és publicanus Matth. 18. & 17. Sz. Agoston erre azt mondgya: *Non habebit Deum patrē, qui Ecclesiam noluerit habere matrē*. De ezekkel nem gondoltam; e' világi szorgalmatos gondoskodásoktól elnyomattattam, s' erről nem tudakoztam, és az emberek itéletül is tartottam, azért el-halasztottam.

Édes drága halgatóim, Krisztusban szerelmös Atyámfiai! Istennek Sz. kegyelme által Keresztények vagyunk minnyájan, Istentől teremtetünk minnyájan az Istennek Sz. Fia drágálatos vére hullása által váltattunk-meg: Ha azért, illy drága árron vétettünk-meg, ne tarcsuk utolsó dolgunknak lelkünk üdvössége keresését. Nincs több csak egy lelkünk, ha egyszer el-vesztjük, el-lészen örökké vesztve; Mi haszna osztán hogy e' világon élünk, s' keresztséget értünk? Azért vegyünk észre, hogy nincsen nagyobb dolgunk annál, hogy

hogy lelkünkre vigyázzunk, üdvösségünket keressük: Mivel pedig üdvössé-
 get igaz hit nélkül nem nyerhetünk, lelke vesztése alatt tartozik az ember
 tudakozni az igaz Hírett. Hogy jónak tetszik az, a' miben vannak, nem kel-
 azért abban meg keményedni, és meg-átalkodni: Mért világos szókkal mond-
 gya a' Sz: Irás: *Est via qua videtur homini iusta, novissima autem ejus ducunt ad*
mortem. Prov. 14. 8. 12. Vagyon úr, ki az embernek igaznak s' jónak látszik,
 de a' vége veszedelemre viszen. Fogadjuk meg azért a' Sz: Lélek Ur Isten-
 nek oktatását *State super vias, & interrogate de semitis antiquis, quasit via bona,*
& ambulate in ea, & invenietis refrigerium animabus vestris. Jer. 6. 16. Mivel
 pedig a' Hit Istennek ajándéka, könyörgeni kel ennek meg nyerésé-ért: Azért
 Keresztények kérjétek napon-ként az Ur Isten eő Sz: Felségét ilyen formán:
 Véghetetlen hatalmú irgalmas Ur Isten, kiaz én üdvösségemet inkább kívá-
 nod magamnál; ki úgy szerettél engem, hogy Sz: Fiaidat adtad érettem; ne
 nézd sok bűneimet, kiért nem érdemlem a' te Sz: kegyelmedet, hanem Sz: Fiad
 drága vére hullásá-ért add nekem Sz: Lelkedet hogy ismérjem-meg az üdvö-
 zülendő igaz Sz. Hírett, mellyben kívánnya Sz: Felséged, hogy üdvösségemet
 keressék, ki a' te Sz: színed előtt kedvessebb, és lelkemnek üdvössége sebb. Er-
 re a' végre mondgyon minden nap a' Sz: Háromság Ur Istennek dicsőségére
 három mi Atyánkat, s' három hiszek egy Istent.

De térjünk vissza a' honét egy kevesse el-távozáánk, és vizsgáljuk, hány
 esztendősek vagyunk? Mennyi ideje Keresztény halgatóm, hogy bűneid-
 bül ki tértél? hány esztendeje hogy ellene mondottál minden vérteknek? Mi-
 kor hadtad-el részegségedet? mikor hadtad-el felebarátod gyűlölségét? Mi-
 kor hadtad-el fősvénységedet? mikor hadtad-el hamis csalardságodat? mi-
 kor hadtad-el rút bűjja életedet? mikor hadtad-el a' sok haszontalan sok-
 szori hamis esküvéseidet! De talám véteknek sem tartottad; temerdek tudat-
 lanság! hiszem gyermekségedtől fogvást tanultad, s' jól tuttad, hogy az Iste
 parancsollya: *Non assumes nomen Domini Dei tui in vanum.* Iste nek nevét héá-
 ban ne vegyed, mert nem hadgya az Urbüntetés nélkül, a' ki az ő nevét héá-
 ba vészti. Hányszor halottad vagy olvastad-is JESUS Sirák Fia könyv. 23.
 rész: 12. vers. Hogy mit mond az Istennek lelke: *Vir multum jurans impletur*
iniquitate, & non discedet a domo illius plaga. Valaki gyakorta esküszik az tele
 bűnnel, és az Isten ostroma ki nem szakad házából. Erre int Sz: Jakab Apostol.
Anse omnia nolite jurare. Jacob. 5. 12. Mindenek felett, és minden egyéb
 dolgok előtt, távoztassátok az esküvést.

Mikor hadtad-el Isten ellen való irtóztató káromkodásidat? melyről
 Sz. Agoston azt mondgya: *Non minus peccant, qui blasphemant Christum regnan-*

tem in celis, quàm qui crucifixerunt ambulantem in terris. Nem kevesebbé vé-
tenek kik a' menyben uralkodó Kriſtuſt káromollyák, mint azok, kik, midőn
a' földön járt fel-felzítették. Szent Bernàrd erről így szól: *Lingua blaſphe-*
mantis eſt gladius præſcindens, & diſſerpens, ſi poſſit, Deum in plures partes. A' ká-
romkodó nyelve éles fegyver, a' ki a' menyiben rajta áll, sérti, és vagdallya
az Iſtent. Cræſus Lidiai gazdag Király a' harczon meg-győzeték, kinek mi-
dőn az ellenség fel-huzott kardal fejét el-akarná vágni, a' Cræſus Fia, a' ki
fzűlerésétől fogva néma vólt, látván Attya veſzedelmét, el-keseredék, és
meg-erőltetvén magát fel-kiálta: Ne bánásák! mert ez a' Király. El ſzagga-
tá Némaságának kötelét a' nagy bánatnak ereje.

Kereſztények a' mi ſzerelmes Atyánkat az Ur Iſtent menyifzer látrjuk
s' halljuk, hogy a' káromkodók nyelve sérti, vagdallya; meg is nem hogy
nyelvünk lévén ſzólnánk, hanem meg némúlunk: Hallják az elől járok Ne-
mes Vármegyének tiſztei, Városoknak s' egyéb helységeknek Birái: Hal-
lyák az Atyák; hallják a' gazdák, alattok valóknak, gyermekeknek, s' cselé-
deknek Iſten ellen való irtoztató sok káromkodáſit, s' nem ſzólnak, halgat-
nak, meg némúlnak. Nincsen, a' ki a' mi mennyei édes Atyánknak illy
nagy meg bantódásán ſzánakodgyék: Nincsen, a' ki abban buzgólkodgyék,
hogy ez büntetteſék, a' nép közül ki irtaſſék. Azért annyira el áradott,
hogy méltán az Ur Iſten így panaszolkodhatik, a' mint Jeremiás idejében
tota die nomen meum blaſphematur. egéſz nap az én Nevem káromoltatik. Vá-
raſon, Falun, Uton, mezőn, érdőn nem hallatik eggőbb a' káromkodásnál.
Alig tud ſzólni a' gyermek, már az attyatúl meg tanulta a' káromkodáſt, hogy
várhatnánk há' Iſtenünk-től áldáſt: De ha nincs is a' ki büntetteſe s' tiltsa ezt
a' gonofſágot; tudja-meg bizonyoſſan a' káromkodo, hogy az Iſten bün-
tetetlen nem hagyja.

Szent Makariuſról olvafſuk, ki Iſten előtt nagy érdemű ſzent vólt, pu-
ſztában lakor, ſanyarú penitencziát tartot. Mikor a' puſztákon járna, talá-
la egy kaponya főre, és mikor kérdeze a' micsoda embernek vólt életében fe-
je? meg felele: hogy Pogánynak.

Kitül a' Sz: ember midőn tudakozná micsoda réſziben vólna az ő lel-
ke pokolnak? azt felelé: hogy nagy melységiben, a' menyire vagyon az ég
a' földtől. Tovább azt kérdé, ha ő nála vannak-é más lelk k nagyobb mely-
ségben; azt felelé: hogy vannak a' Sidók kiknél vóltak a' profetiák, és azok-
nak nem hittek. Tovább is kérdezkedik: Hat úgy mond, azokon alól van-
nak-é mások? vannak úgy mond a' gonofz Kereſztények, kik az igaz Iſtent
iſmérték, de az ő Sz. Nevének káromlásától ſoha meg nem ſzüntek az ő éle-
tek-

tekben. Melybül észre vehettyük, hogy nágyobb kinban lésznek pokolban a' káromkodók, más egyébbjvétekért el-kárhozot lelkeknél. Maxika Várasában midőn a' lelki Atya egy káromkodó embert vétkeiről feddene, és a' penitencia tartásra intene: nem hogy illy üdvösséges intésnek engedet volna; sőt azt felelé: hogy csak azért-is úgy mond, hogy tenéked bocszúságodra vagyok káromkodásommal; ennek utánna inkább fogok káromkodni, mint ennek előtte. Ezek után el-fordulván a' lelki Atyától, és az étczaka-is el-következvén, mikor már el-akarna alunni, elő jőve két őrdög irtoztató rút ábrázatban, és azt mondgyák vala néki: Hogy te vagy-e az a' megátalkodot, a' ki az Isten Nevét nagyob nagyobb káromkodásokkal akarod illetni? ezen szóra meg ragadván a' száját egyik, mind addig verte, rontotta, miglen az ajaki meg-hasadoznának, és fogai ki hullanának. A' más őrdög pedig nyelvét le varván az állához mind addig sűtötte égő gyertyával, mig úgy nem bőgne mint az oktalan állat, hogy többé az Isten Nevének káromlására fel ne emelhetné. Meg-viradván csak hamar el-hivák mind a' borbélyt, s' mind pedig a' papot, hogy valami módon nyelvét fel-szabadithatnák; de nem lehetet semmiképpen, hanem azon kinnyában bőgve mint a' barom kellett kiadni lelkét. Tanúllanak ezekből a' káromkodók, és hogy így ne járjanak, s' pokolnak mélységesbb fenekén, szörnyűségessbb kinokkal ne kinoztassanak, szűnnyőnek-meg a' teremő Ur Isten Sz: Nevének káromlásátul.

Mikor mondám hadtad-e a' káromkodást? menyi ideje, hogy igazán ki tértél bűneidből? De mikor volt az akkor a' mikor? mikor úgy el-hadtad, hogy az óta többé nem cselekedted? Ezt tanittya Sz: Gergely *perfectè convertitur, qui cum semel quod pravè egerat plangit, quod denuò plangat ultra non repetit.* Mert a' ki penitencia tartása s' gyónása idején bannya ugyan bűneit, de erős el-rekeller szándéka nincsen, hogy el-hadgya azokat, a' bűnre vivő alkalmatosságokat, és el-távoztassa; az ilyennek csak színlet, s' tettetős penitenciaja vagyon. Haszonta'an a' gyónása, ha színtén sírással, könny hullatással viszi-is végbe, mert az nem útállja a' bűnt; nincs szándéka hogy többé ne cselekedgye; nem akarja el-hadni a' bűnre vivő alkalmatosságot. Az ilyenekről Sz. Fulgentius azt írja: *Tales nunquam diluunt geminando peccata, quia non desinunt peccare post gemitum.* Soha az ő sírásokkal el nem törlik vétkeket, mert nem szűnnek meg sírások után meg szokot gonosz cselekedtektől. Azért igaz a' mit mond Tertullianus: *ubi emendatio nulla, penitentia vacua.* A' hól nincs jobbulás, üres, és haszontalan ort a' penitencia tartás: Ha azért ilyen fogatkozást tapasztaltz magadban, térj meg igazán, bánd meg töredelmes szível minden bűneidet, egész életedben való

vetkeidet gyónd meg újjóbban, s' többbe azokat ne cseleked, s' meg ne ujicsd, és arról a' naptúl fogva számláld üdödöt, s' esztendödöt, hány esztendőt töltöttél-el, alázatosságban, szelidségben, nyomorúttakon való könyörületességben, kegyességben, békeséges tűrésben, tisztaságban, józanságban, ájtatóságban, tested lanyargatásában, érzékenségid meg-zabolázásában? ezeket visgáld meg, Keresztény lélek, a' menyi napokat, hólnapokat, esztendőket találsz ezekben a' jókban el töltötteteket, annyi idős vagy. Azért is csak egyetlen egy naps, a' mellyet az ember bűn nélkül töltöt, sok esztendő élethez hasonlittatik: Mert amazokat a' gonofságban el-töltötteteket, akár menyik légyenek, Isten számban nem vészti.

Hát, Keresztények, ha Istennek vigyázó szemei számban nem vészik, s' laistromban nem írják a' gonofságban el-folyt napokat? van e' valaki a' a' ki vigyázzon, a' ki számban vegye? a' ki laistromban írja? Ah vagyons' igenis is vagyons' a' ki fel írja. De kicsoda? meg mondgya Sz. János: *Accusator Fratrum nostrorum*. Apoc. 12. §. 10. Ami Atyánk fiainak vadolója a' pokol-béli ördög. Ez jedczi fel; ez írja fel feketével nagy szorgalmatossággal: Mert számot tart minden gonosz gondolatidra, szóllásidra, cselekedetidre, és a' jónak el-múlására, egy szempillantását, egy czikkelit, s' puntomát el nem hadgya. Fel írja ő, melly órában mit cselekedtetél, hól vétkeztél; fel írja mit beszéltél, minimű szandékban vóltál, menyi jót el-múlattál, s' mit cselekedhettél vólna: És olly erőssen fog vádolni, hogy semmiben ellene nem állhatcz.

Ah ébredgyetek fel tehát kk. mert ideje ébredgyetek fel! és nem csak esztendőöket, hanem napjaitokat-is óráitokkal együtt fordítsátok az Istennek szolgálattyára, hogy jó vénségben, koros állapotban, tellyes napokkal halhassátok meg: Mint azelőttünk gyászos koporsóban, hideg tetemekben fekvő örök emlékezetű T. Ur KRUCSAI MÁRTON holt-meg, a' ki tudta, hogy nem az időnek hosszszafsága, sem az esztendőnek száma téfzi az embert vénné, hanem a' Sz. lélek taníttása szerént: *Aetas senectutis vita immaculata*. Sap. 4. §. 8. Az értelmes okofság, és a' makula nélkül való tiszta élet. Azért azon igyekezet, hogy az ő ifjúságátúl való esztendeinek napjait Istennek szentelheffe: kinek az ő dicsireres Isten féld életét, külömbb-féle sok jó cselekedetit, Istenhez s' felebaráttáéhoz való buzgó szeretetét, nem szűkség nékem hirdetnem, mellyekkel tellyesi ette napjait: Déli nap modgyára tündöklőnek, s' nyilván vannak mindenek előtt. Isméri és tudgya az egész tartomány ki vólt KRUCSAI MÁRTON; kinek örök emlékezetre méltó szép hire, Neve, koporsóban nem záratik, sírban nem temettetik,

rik, hanem az élőknek emlékezetiben fen marad, a' mint a' harmadik sóltár-
ban meg-mondgya Sz. Dávid: *In memoria aeterna erit Iustus, ab auditione mala non timebit.* Pfal. 3. Örök emlékezetben lész az igaz, és nem féla' rosz hirhal-
lástúl. Nem fel: mert gyászos koporsójából is bátran azt meri mondani mint
amaz Isráél nemzetségének vezérlésében meg-öregedett fedhetetlen életű Sa-
muel Proph: 1. Reg. 2. 12. Imé én meg-vénhedtem, és meg öszültem, az én fiaim
pedig veletek vannak: Azért előttetek forgodván iffúságomtól fogva e' mái
nap-ig: imé jelen vagyok, szöllyatok felőlem az Ur előt, ha valakinek el-vet-
tem ökrét, vagy szamarát: Ha valaki ellen patvarkodtam; ha valakit meg
nyomorítottam; ha valakinek kezéből ajándékat vettem, és meg-vetem azt
ma, és viszsa adom néktek. Nem vakította őtet-meg senki az ajándékkal: Mert
tudta azt a' mit Moyses által parancsolt Isten a' Biráknak: *Non accipies mune-
ra, quae etiam excavant prudentes, & subvertunt verba iustorum.* Exod. 23. 8. Hogy
semmi ajándékot ne vegyenek azoktól, a' kiknek dólga előttök forog, mert
olly okos, olly igaz ember nem lehet kit meg nem vakit, és hamis törvény
mondásra nem viszen az ajándék; olly hályog az ajándék, melly a' Birák sze-
mét meg-vakittya; olly golyva melly torkokat bé dugja, és némává télt. Sen-
ki egyeb-ért nem ad a' Birónak ajándékot, hanem, hogy kedves sententiát
mondgyon. A' Sz: Lélek Ur Isten a' szivek állását látván azt mondgya: hogy
a' Biró azért vész az ajándékot: *ut pervertat semitas iudicii* hogy valami ösvény-
ecskét találjon a' törvény rejtekében, mellyen a' hamisságot által vigye.
Erre nézve mondgya Amos Proféta: *Accipientes munus, & pauperes deprimentes*
Amos. 5. 12. Ellenségi az igazságnak valakik ajándékot vesznek. El-legye-
tek azért bírák e' nélkül ha Isten Országát el-akarjátok nyerni; mert azt mond-
gya Isaias könyv. 33. rész. 15. vers. *Qui excutit manus suas ab omni munere ipse ha-
bitabit in excelsis.* A' menyei lakó helynek magosságában a' lakik a' ki minden
ajándéktúl üressen tartja kezét. Ezt cselekedte az előttrünk feküvő, igazságot
szerető, jó lelkű, öreg Ur; nem kellett neki senki ajándéka, hanem a' nélkül
Isten parancsolattya szerént, személy válogatás nélkül, szegénynek, bódog-
nak, Jövevénynek, s' Attyafiainak egy aránt szolgáltatta az igazságot. Nin-
csen annyira való idő, hogy az ő kegyelőségét, szegényeken, szerzeteseken va-
ló könyörületességét, s' bőv kezűségét, minden jóvaiból nagy mértékben va-
ló alamsnáklódást számlálhassam, hogy az ő buzgó ájtatóságát elő hozhas-
sam. Nem volt talám az a' nap, mellynek fengéjét az ő Urának, Istenének fel
nem áldozta volna; tudta hihető, hogy a' mint példa beszédek könyv. 6. rész.
17. vers Meg vagy on irva: hogy a' ki hozzá reggel folyamik. meg tanállya
őtet: és a' Sz. Jób szavai szerént Job. 8. A' ki reggel kél Istenhez, mingyart
fel-

fel-ébred ahoz az Isten. Azért a' mint Sz. David meg-előzte könyörgésével a' napot; ugy ez az Isten-féltő Ur meg nem szokta vala alunni a' hajnalt, hanem az előtt fel-kelvén ágyából, mikor mások édesdebben nyugottak, akkor nagy csendességben végezte szokott ájratóságát. És mivel jól tudta a' mit monda Raffaél Angyal: hogy *Bona est oratio cum jejunio, & elemosyna.* Tob. 12. v. 8. Azért a' bűjtőlést-is el-nem múlatta illy öregségében, sőt még súlyos betegeskedésiben az Anyasz: egyháztúl bé vett bűjti napokat ájratossan meg-tartotta: És a' mint az Ur Isten Joél Profeta által könyv. 2. rész. 12. vers. Meg parancsolta: *Convertimini ad me in toto corde vestro in jejunio, & fletu & planctu.* Térjetez én hozzám tellyes szivetekbűl, bűjtel, és si ással. Ugy szokott vala cselekedni, mert gyakrabban az ő imádsága idején egy mást érték könyhullatási. Nagyra nem vágyódását, aláztatóságát, bűnőktől való iszszonyodását, azoknak távoztatását, s' töredelmes penitencia tartását, mellyet, mint eltében gyakorta, ugy súlyos betegségében-is gyakorlot. Nagy lelki készülettel való ájratos communicálását éltiben egészséges állapottyában-is lelki épületekkel taposztalhattatok, mellyet utolsó órája előtt-is el-nem múltat, hanem a' Krisztus JESUS valóságos tulajdon Sz. Testével élt. Mert tudta; hogy e' nélkül az örök életet meg nem nyerheti; mivel az örök igaság a' mi édes meg-váltónk esküvéssel alította, a' mint Sz. János könyv. 6. rész. 54. vers. még írta: *Amen amen dico vobis.* Bizony bizony mondom néktek hanem érzitek az ember Fiának testét nem lészen élet tibennetek, a' ki pedig érzi az Én testemet örökké él, és Én fel támasztom őtet az utolsó napon. Igy azért Istennek hív szolgálatttyával, sok jó cselekedetek gyakorlásával, bűneinek töredelmes szível való meg-bánásával, s' azoknak távoztatásával tette ő tellyesekké az ő el-folyt kilenczven esztendejének napjait. Méltán azért felőle mondhatjuk: *Mortuus est in senectute bona, provectaque atatis, & plenus dierum.* Meghala jó vénségben, és koros állapotban és tellyes napokkal. Adgyon azért az Ur Isten néki örök nyugodalmat, és az örökké való fenyetség világozkodgyék néki. AMEN.

